

คำสั่งเงื่อนไข และคำสั่งวนซ้ำ

01418112 Fundamentals of Programming Concept

ดัดแปลงเล็กน้อยจากสไลด์ของ

ผศ.ดร.ชัยพร ใจแก้ว

วิศวกรรมคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

นิพจน์ทางตรรกศาสตร์

- นิพจน์ทางตรรกศาสตร์ คือ นิพจน์ที่ให้ผลลัพธ์เป็นจริงหรือเท็จเท่านั้น
- ตัวอย่าง ของคำถามที่ได้คำตอบเป็นจริงหรือเท็จ
 - ต้องการรับเครื่องดื่มหรือชาลาเปาหรือไม่?
 - x มากกว่า 10 หรือไม่?
 - หาคำตอบเจอหรือยัง?
 - 5 หาร 153 ลงตัวหรือไม่?

ค่าคงที่แบบบูล (Boolean constants)

ใช่ → **True**

ไม่ใช่ → **False**

ข้อควรระวัง

- ในไพธอน ตัวพิมพ์ใหญ่พิมพ์เล็กมีผล (case sensitive) นั่นคือ
 - **False** กับ **false** มีความหมายไม่เหมือนกัน
- สำหรับค่าคงที่แบบบูล อย่าลืมขึ้นต้นด้วยอักษรพิมพ์ใหญ่:
 - **True**, และ
 - **False**

การสร้างนิพจน์ตรรกศาสตร์

- ตัวดำเนินการเปรียบเทียบ:

- สร้างนิพจน์ตรรกศาสตร์โดยการเปรียบเทียบค่าสองค่า

เท่ากับ	==
ไม่เท่ากับ	!=
มากกว่า	>
มากกว่าหรือเท่ากับ	>=
น้อยกว่า	<
น้อยกว่าหรือเท่ากับ	<=

การสร้างนิพจน์ตรรกศาสตร์

- ตัวดำเนินการแบบบูล (ตัวดำเนินการเชิงตรรกะ)
 - สร้างนิพจน์ตรรกศาสตร์โดยการเชื่อมนิพจน์ตรรกศาสตร์เข้าด้วยกัน

Boolean operators	operators
และ	and
หรือ	or
นิเสธ	not

ตัวอย่างนิพจน์ทางตรรกศาสตร์

สมมติให้ x มีค่าเท่ากับ 4

Expression	Value
$x < 5$	<u><i>True</i></u>
$x > 5$	<u><i>False</i></u>
$x \leq 5$	<u><i>True</i></u>
$5 == x$	<u><i>False</i></u>
$x \neq 5$	<u><i>True</i></u>
$(3 \neq 4) \text{ and } (7 < 5)$	<u><i>False</i></u>
$(4 > 4) \text{ or } (5 \leq 10)$	<u><i>True</i></u>

ตัวอย่างการใช้นิพจน์ทางตรรกศาสตร์

- ใช้ตรวจสอบคำตอบของสมการ $x^2 + 9x + 10 = 0$

$$x * x + 9 * x + 10 == 0$$

ผลลัพธ์จะเป็นจริงหาก x เป็นคำตอบของสมการ

- ใช้ตรวจสอบว่าค่าในตัวแปร y เป็นเลขคู่หรือไม่

$$y \% 2 == 0$$

หรือ

$$y \% 2 != 1$$

ผลลัพธ์จะเป็นจริงหากค่าในตัวแปร y เป็นเลขคู่

คำสั่งเงื่อนไข (if statement)

ที่มาของภาพ <http://www.ryt9.com/s/prg/774090>

คำสั่งเงื่อนไข (if statement)

- คำสั่ง if จะคำนวณค่าของนิพจน์ตรรกศาสตร์ที่เป็น **เงื่อนไข** (condition) เพื่อตัดสินใจว่าจะโปรแกรมทำงานในคำสั่งที่คำสั่ง if ควบคุมอยู่หรือไม่
- คำสั่ง if ควบคุมจะอยู่ใน**บล็อก** (block) และคำสั่งนี้จะถูกทำงานเมื่อเงื่อนไขมีค่าเป็น True

ตัวอย่างคำสั่งเงื่อนไข (if statement)

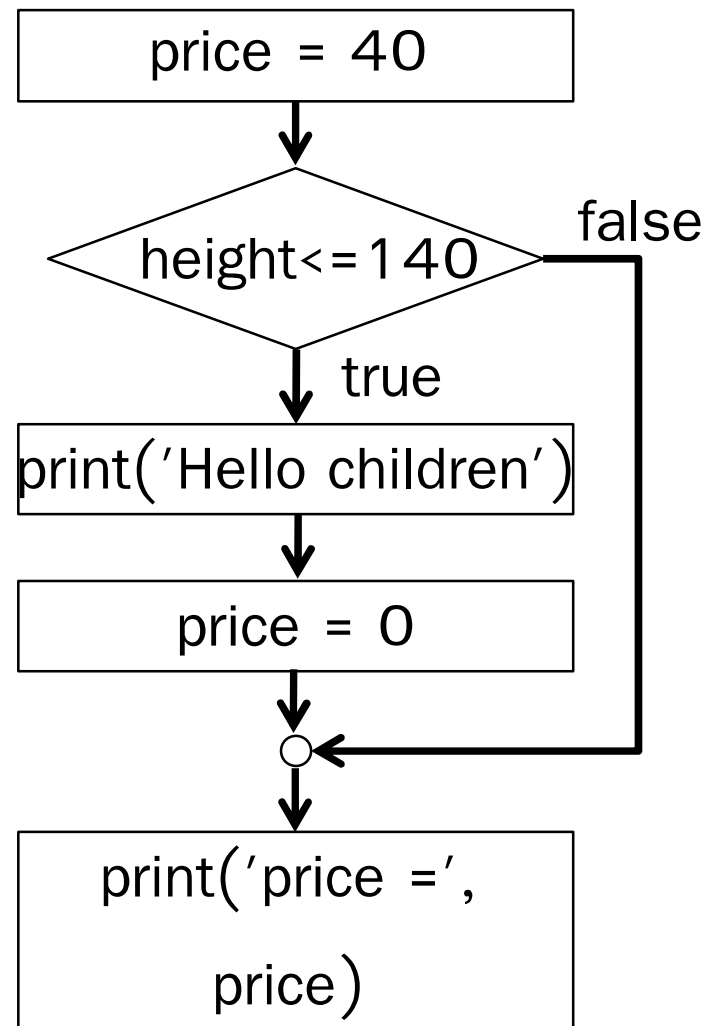
```
price = 40
```

```
if เงื่อนไขควรเป็นอะไร? :
```

```
    print('Hello Children!')
```

```
    price = 0
```

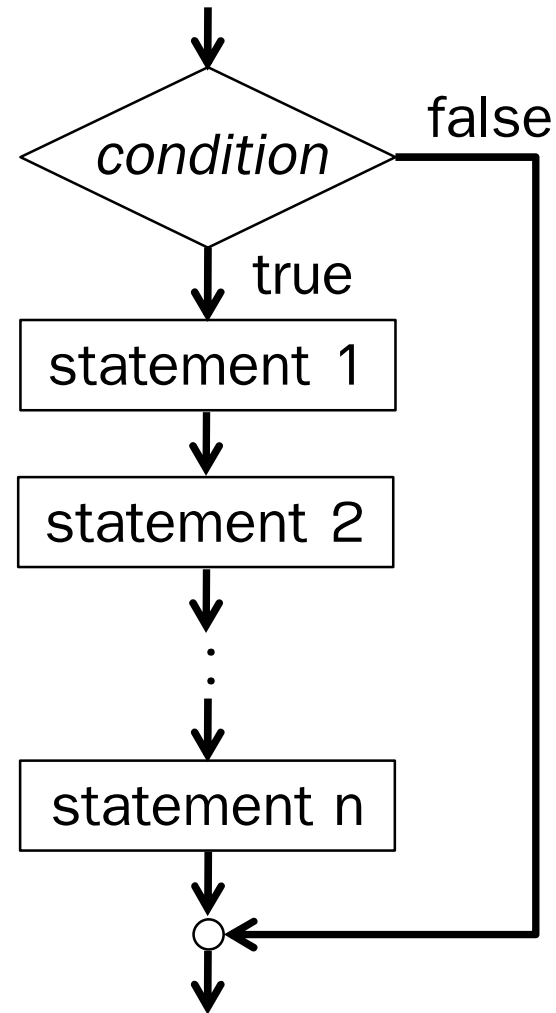
```
    print('price =', price)
```


คำสั่งเงื่อนไข (if statement)

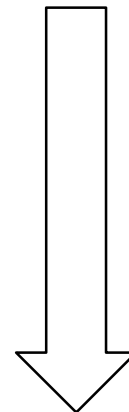
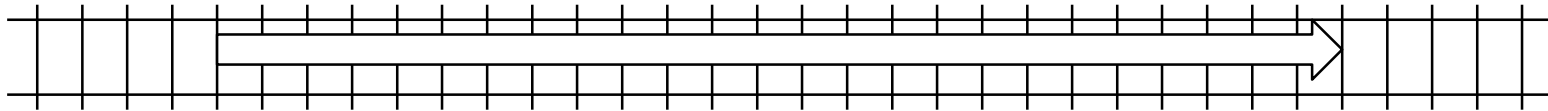
- รูปแบบการใช้งาน

```
if condition:  
    statement 1  
    statement 2  
    :  
    statement n
```


การควบคุมการไหลของโปรแกรม

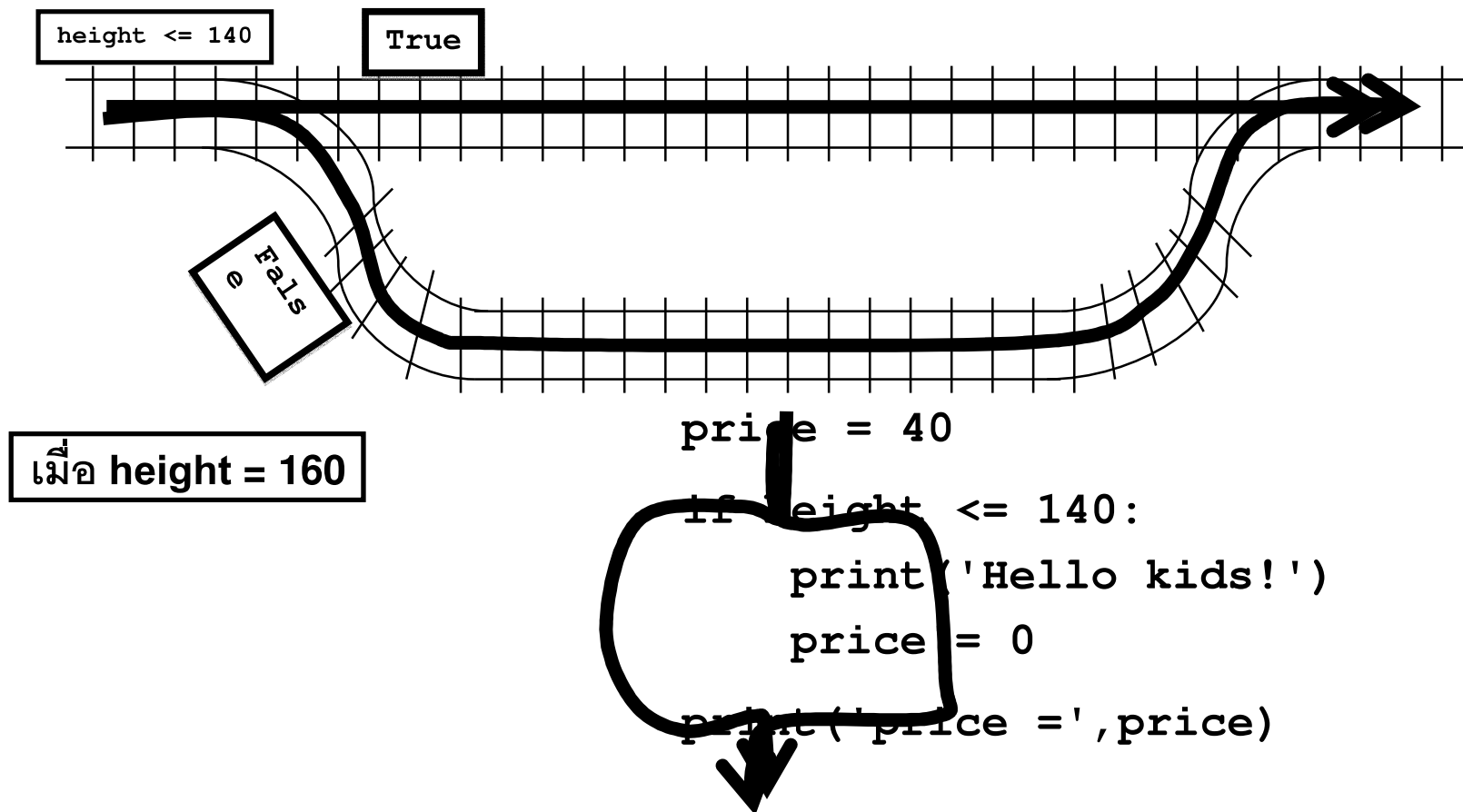
- โปรแกรมทั่วไปจะทำงานเป็นเส้นตรง


```
x = int(input())  
y = int(input())  
print(x+y)  
print("Hello",x)  
z = x * y + 10  
print(z)
```

การควบคุมการไหลของโปรแกรม

- โปรแกรมที่ใช้คำสั่ง if

บล็อก

```
price = 40
if height <= 140:
    print('Hello kids!')
    price = 0
print('price =', price)
```

- คำสั่งที่ย่อหน้าเข้าไปเท่า ๆ กัน จะถูกรวมกันเป็นกลุ่ม เรียกว่า**บล็อก (block)**
- เงื่อนไขที่ระบุในคำสั่ง if จะตัดสินใจว่าคำสั่งในบล็อกดังกล่าวจะถูกทำงานหรือไม่

ข้อควรระวัง

- แนวคิดเกี่ยวกับบล็อกเป็นเรื่องสำคัญมากในไพธอน
- ดังนั้นในการเขียนโปรแกรมควรต้องระวังในการย่อหน้า
 - แต่เมื่อทำไปบ่อย ๆ ก็จะไม่ค่อยได้ไม่ยาก

```
Fdskfjsdlkfsldkjfdsff
fdskfsdflksdlkfdsf:
    fddslfldskf

    fdsfkdsfdsfd

    fdkfddfdfd
    fdkfdlf

    fdslkdskslkdjsld
```

Good

```
Fdskfjsdlkfsldkjfdsff
fdskfsdflksdlkfdsf:
    fddslfldskf

    fdsfkdsfdsfd

    fdkfddfdfd
    fdkfdlf

    fdslkdskslkdjsld
```

Bad

คำสั่ง `pass` สำหรับบล็อกว่าง

- ในไพธอน เราไม่สามารถสร้างบล็อกที่ไม่มีคำสั่งได้

```
if height <= 140:  
    print("I'm here")
```

X

- ให้ใช้คำสั่ง **`pass`** ในบล็อกดังกล่าวเพื่อระบุว่าไม่ทำอะไรแทน

```
if height <= 140:  
    pass  
    print("I'm here")
```

บล็อกสามารถซ้อนกันได้

```
x = int(input())
if x > 5:
    print("hello")

    if x < 10:
        print("foofoo")
        print("barbar")

    print("well")

print("cheers")
```

- ให้ทายผลลัพธ์ของโปรแกรมดังกล่าวเมื่อค่าของตัวแปร `x` เป็นดังต่อไปนี้
 - 3
 - 5
 - 7
 - 9
 - 10

สรุปย่อ

- บล็อกที่สร้างโดยการย่อหน้าเป็นลักษณะพิเศษในภาษาไพธอน
 - เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้หลายคนชื่นชอบไพธอน
- อย่าลืมระวังการย่อหน้าและการทำงานบล็อก

มูมนักคิด ตอนที่ 0

- ให้ตัวแปร **x** และ **y** เขียนโปรแกรมให้สลับค่าตัวแปรทั้งสองได้อย่างไร?
 - ตัวอย่างเช่น ถ้า $x = 10$ และ $y = 25$ หลังจากโปรแกรมทำงานแล้ว ให้ $x = 25$ และ $y = 10$

$x = y$	$y = x$
$y = x$	$x = y$

วิธีนี้ก็ใช้ไม่ได้เช่นกัน เพราะอะไร?

วิธีนี้ใช้ไม่ได้ เพราะว่าอะไร?

$t = x$
$x = y$
$y = t$

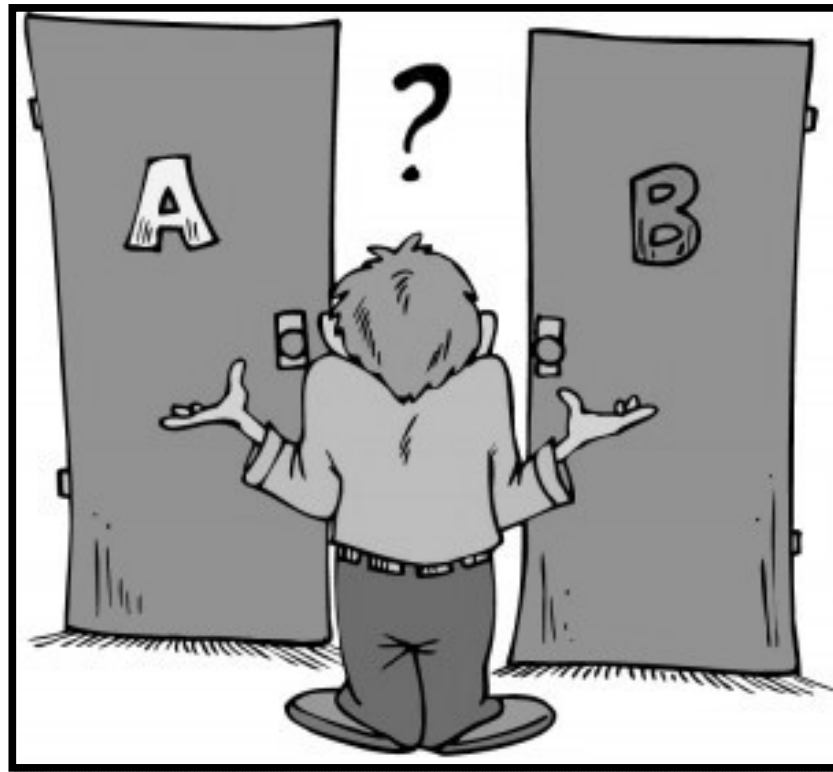
มูมนักคิด ตอนที่ 1

- ร้านขายลูกอมร้านหนึ่ง มีเงื่อนไขในการขายว่าในการซื้อลูกอม ครั้งหนึ่ง ๆ จะต้องซื้อลูกอมอย่างน้อย s ลูก
- ให้ตัวแปร x แทนจำนวนลูกอมที่ต้องการซื้อ เขียนโปรแกรมที่รับค่าตัวแปร x ให้เท่ากับจำนวนลูกอมที่คุณต้องซื้อ ตัวอย่างเช่น
 - ถ้า $s = 5$ และ $x = 7$ เมื่อโปรแกรมทำงานแล้ว จะได้ $x = 7$
 - ถ้า $s = 10$ และ $x = 5$ เมื่อโปรแกรมทำงานแล้ว จะได้ $x = 10$

มุมมองนักคิด ตอนที่ 1 (เฉลย)

```
if x < s:  
    x = s
```

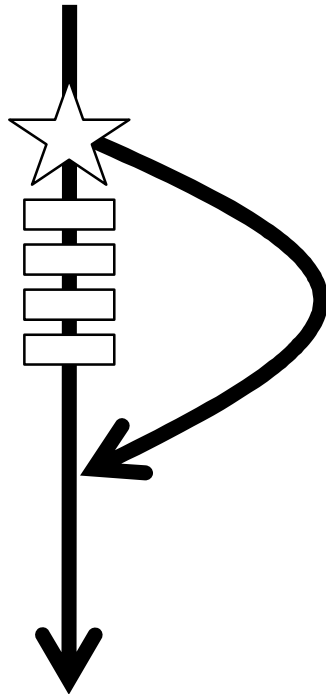
if – else statements

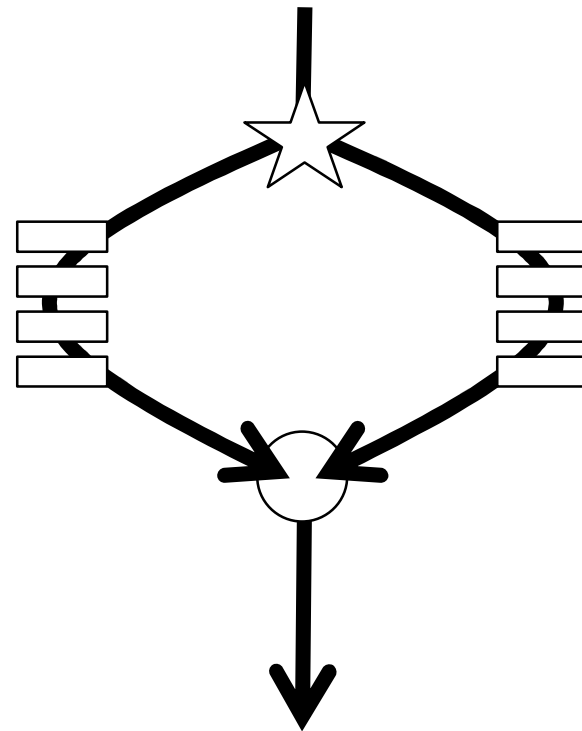
ที่มาของภาพ <http://splinedoctors.com/2009/02/hurry-up-and-choose/>

คำสั่ง if-else

- คำสั่ง if

- คำสั่ง if-else

if – else statements

- เมื่อเงื่อนไข (condition) เป็นจริงจะทำคำสั่ง (statement) ในกลุ่ม T
- เมื่อเงื่อนไข (condition) เป็นเท็จจะทำคำสั่ง (statement) ในกลุ่ม F

- รูปแบบการใช้งาน

if *condition*:

statement T1

statement T2

:

statement Tn

else:

statement F1

statement F2

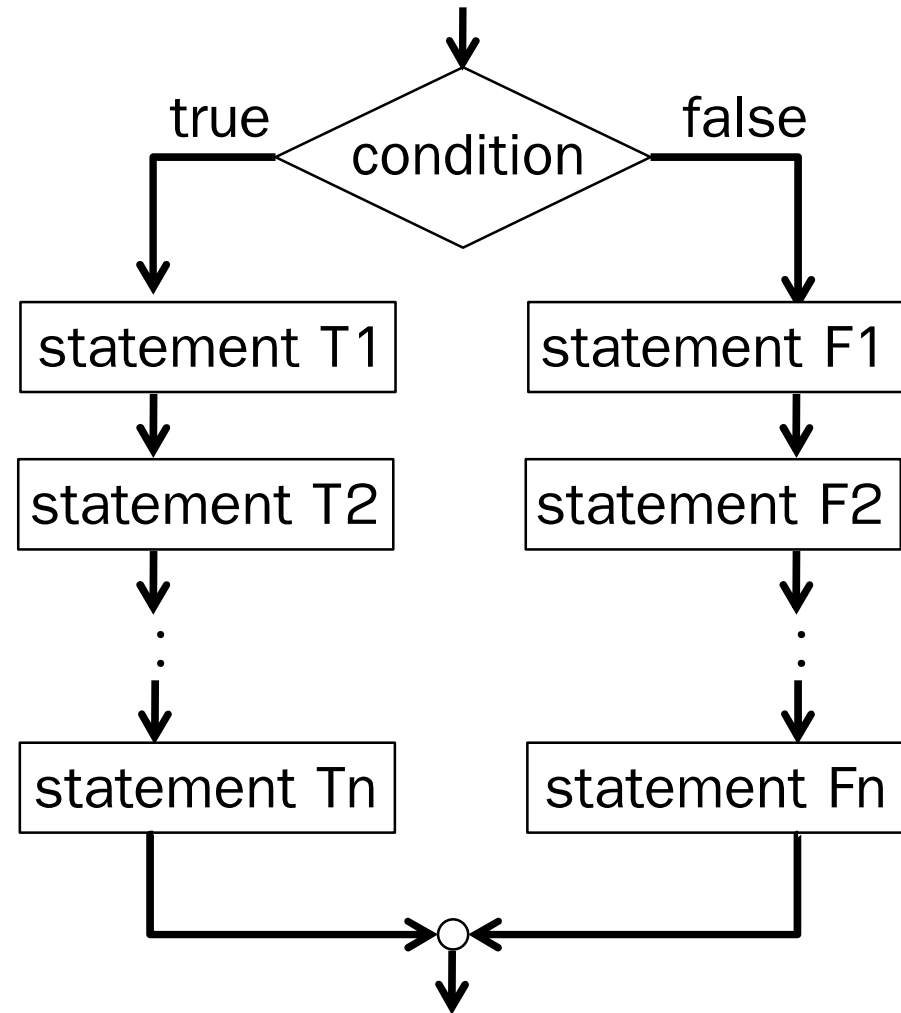
:

statement Fn

- รูปแบบการใช้งาน

```
if (condition) :  
    statement T1  
    statement T2  
    :  
    statement Tn  
else :  
    statement F1  
    statement F2  
    :  
    statement Fn
```

if – else statements

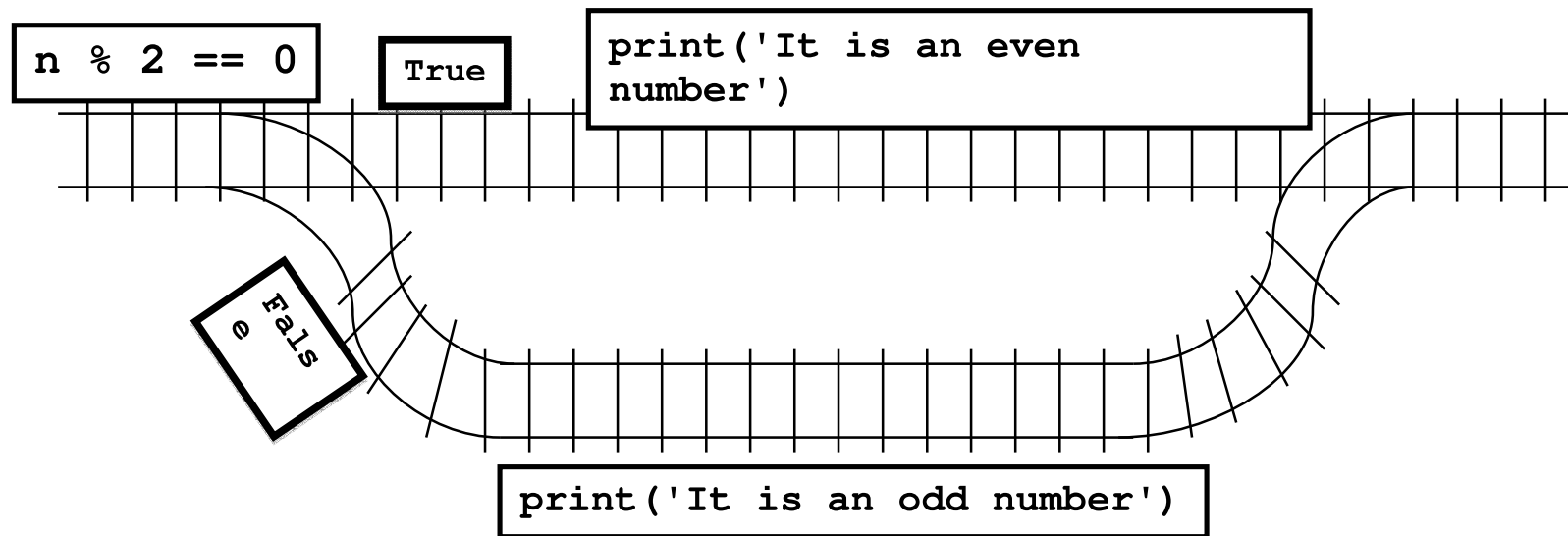
ตัวอย่าง if – else statements

- เขียนส่วนของโปรแกรมที่ตรวจสอบเลขจำนวนเต็มที่เก็บในตัวแปร n ว่าเป็นจำนวนเต็มคู่หรือจำนวนเต็มคี่

Value in N	Output
Even Number	It is an even number.
Odd Number	It is an odd number.

```
if n%2 == 0:  
    print('It is an even number')  
else:  
    print('It is an odd number')
```

การควบคุมการไหลของโปรแกรม

มูมนักคิด ตอนที่ 2

- จงเขียนส่วนของโปรแกรมที่ใช้ในตรวจสอบคะแนนของนักเรียนว่าผ่านการทดสอบหรือไม่

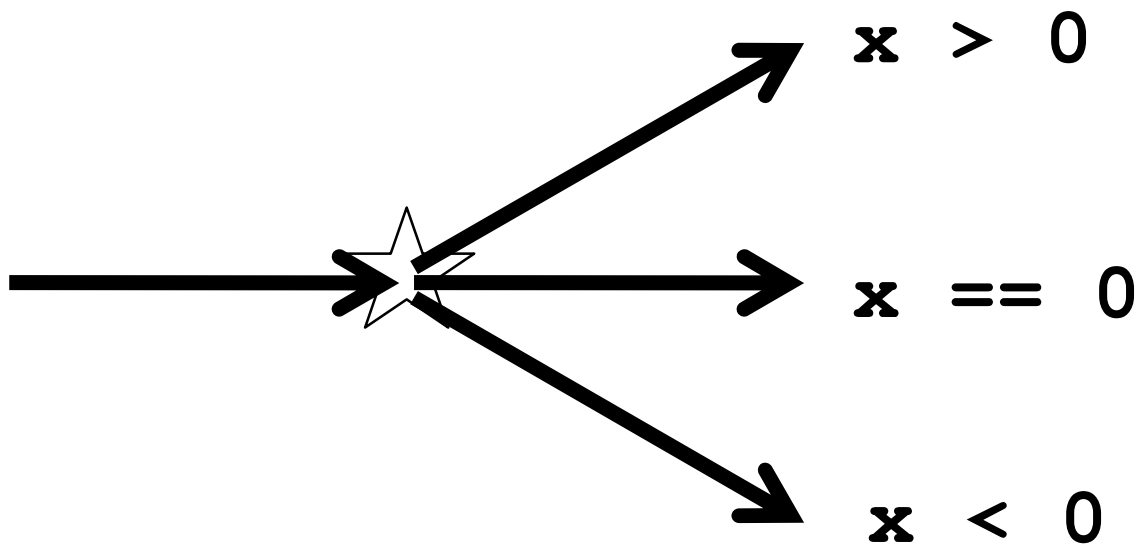
score	Output
Less than 50	You failed.
Other	You passed.

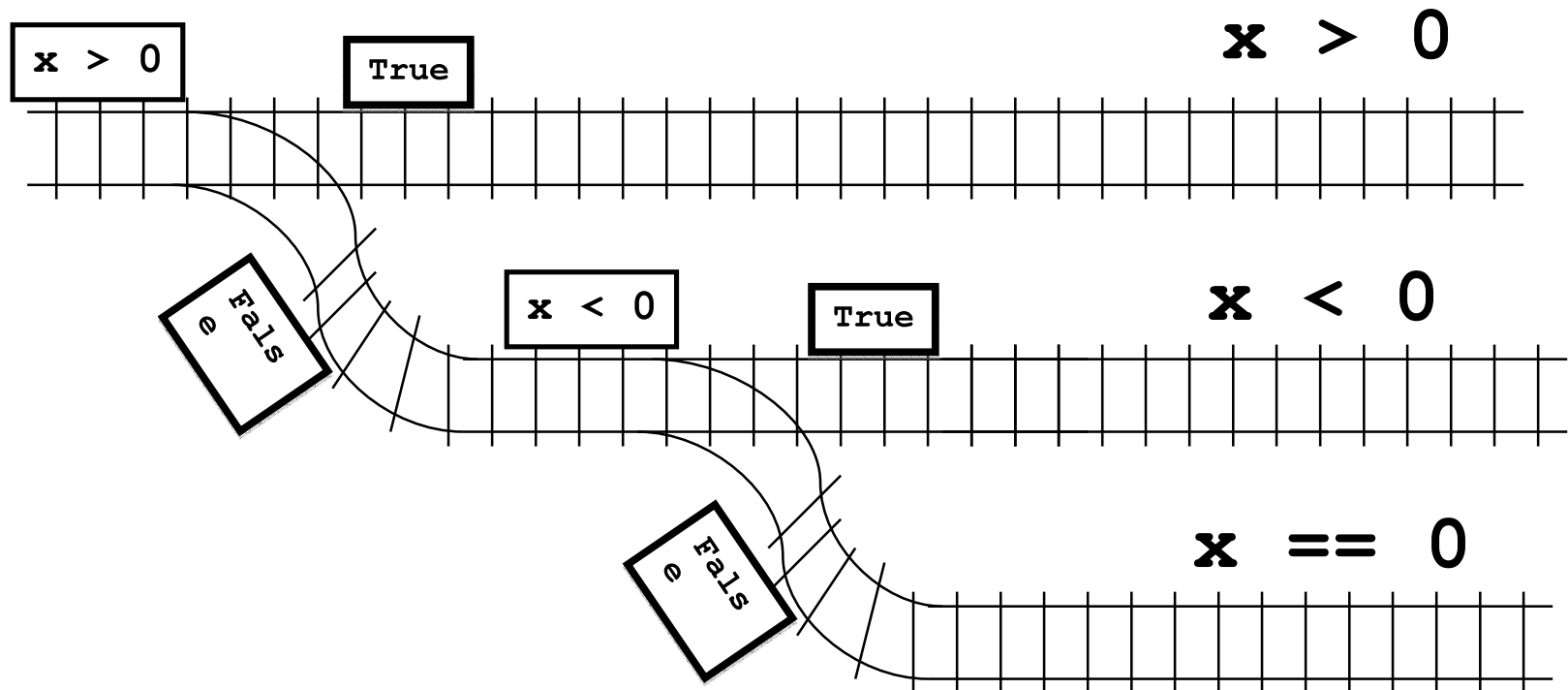
มูมนักคิด ตอนที่ 3

- เขียนโปรแกรมที่อ่านจำนวนเต็มหนึ่งจำนวนแล้วระบุว่าจำนวนเต็มดังกล่าวเป็นจำนวนเต็มบวก จำนวนเต็มลบ หรือศูนย์

มุมมองนักคิด ตอนที่ 3

มูมนักคิด ตอนที่ 3

มุมมองนักคิด ตอนที่ 3

```
x = int(input("Enter an integer:"))
if x > 0:
    print("A positive integer")
else:
    if x < 0:
        print("A negative integer")
    else:
        print("A zero")
```

- สังเกตว่าเราใช้คำสั่ง **if** ภายในบล็อกของคำสั่ง **if** อีกคำสั่งหนึ่ง

คำสั่ง if ที่ซ้อนกัน

- คำสั่ง if ก็เป็นรูปแบบหนึ่งของคำสั่งเช่นกัน ดังนั้น บล็อกที่สามารถใส่คำสั่งอะไรก็ได้ ก็ย่อมจะมีคำสั่ง if อยู่ในนั้นได้ด้วยเช่นกัน
- เรียกว่าคำสั่งเงื่อนไขซ้อนกัน (nested if)

ตัวอย่าง: ผลการสอบ (if)

- คุณได้รับคะแนนการสอบ
 - ถ้าคะแนนมากกว่า 8 จะถือว่าได้คะแนนดี
 - ถ้าคะแนนมากกว่า 4 แต่น้อยกว่าเท่ากับ 8 คุณจะสอบผ่าน
 - ถ้าคะแนนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 4, ถือว่าสอบตก

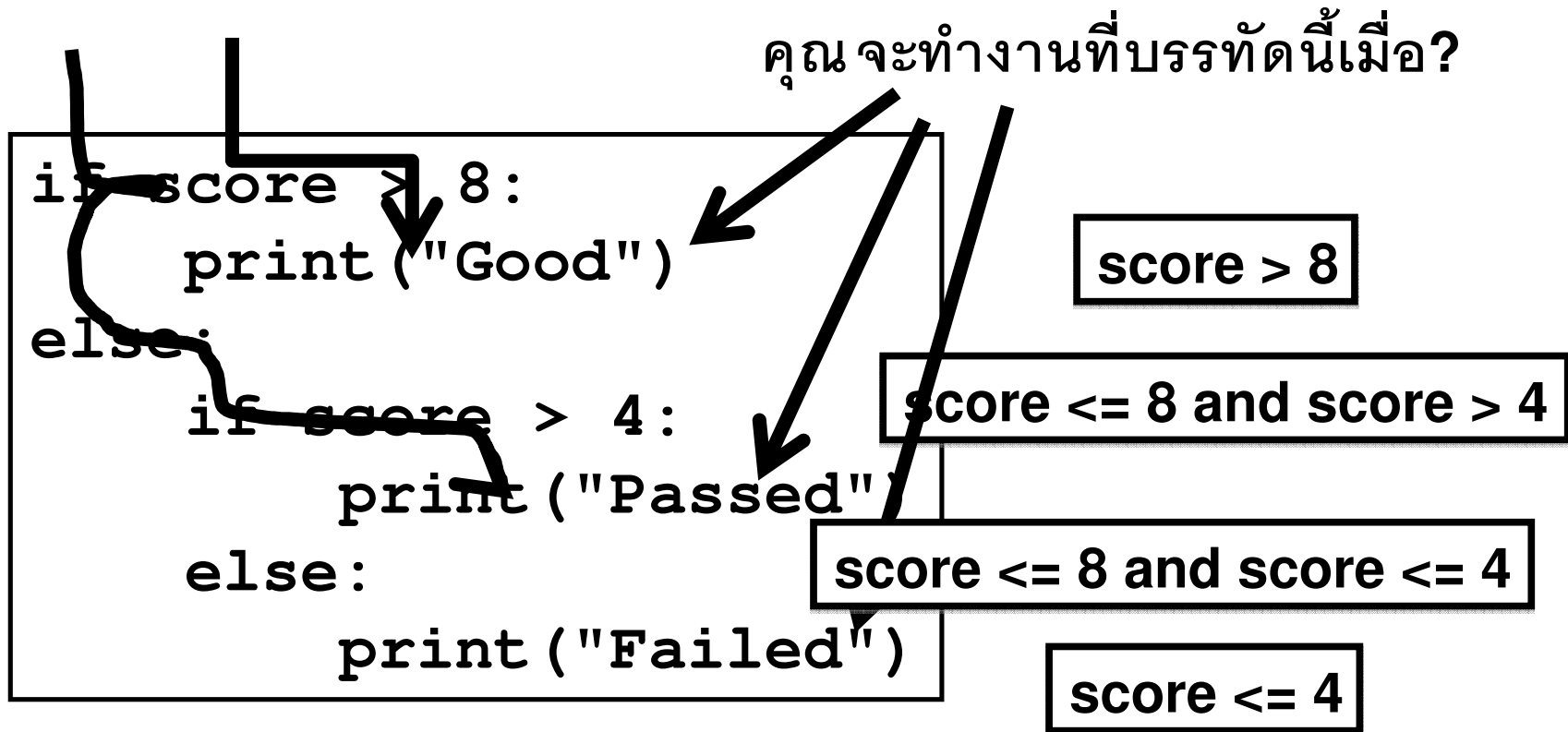
```
if score > 8:  
    print("Good")  
if score > 4 and score <= 8:  
    print("Passed")  
If score <= 4:  
    print("Failed")
```

ตัวอย่าง: ผลการสอบ (nested-if)

- คุณได้รับคะแนนการสอบ
 - ถ้าคะแนนมากกว่า 8 จะถือว่าได้คะแนนดี
 - ถ้าคะแนนมากกว่า 4 แต่น้อยกว่าเท่ากับ 8 คุณจะสอบผ่าน
 - ถ้าคะแนนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 4, ถือว่าสอบตก

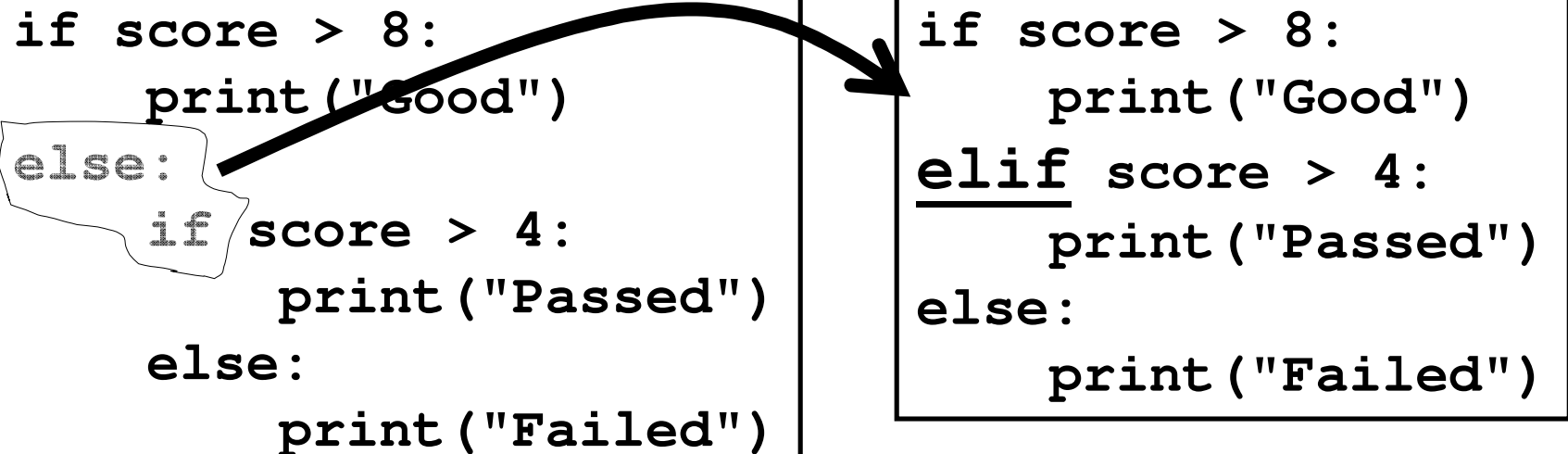
```
if score > 8:  
    print ("Good")  
else:  
    if score > 4:  
        print ("Passed")  
    else:  
        print ("Failed")
```

ตัวอย่าง: ผลการสอบ (nested-if)

ตัวอย่าง: ผลการสอบ (คำสั่ง elif)

```
if score > 8:  
    print("Good")  
else:  
    if score > 4:  
        print("Passed")  
    else:  
        print("Failed")
```



```
if score > 8:  
    print("Good")  
elif score > 4:  
    print("Passed")  
else:  
    print("Failed")
```

- โปรแกรมสามารถทำให้อ่านง่ายขึ้นได้ ถ้าใช้คำสั่ง **elif**

if – elif – else statements

ที่มาของภาพ <http://www.flickr.com/photos/29104098@N00/285609610/>

if – elif – else statements

- if – elif – else ใช้ในกรณีที่ต้องการแบ่งเงื่อนไขในการเลือกทำคำสั่งมากกว่าหนึ่งเงื่อนไข

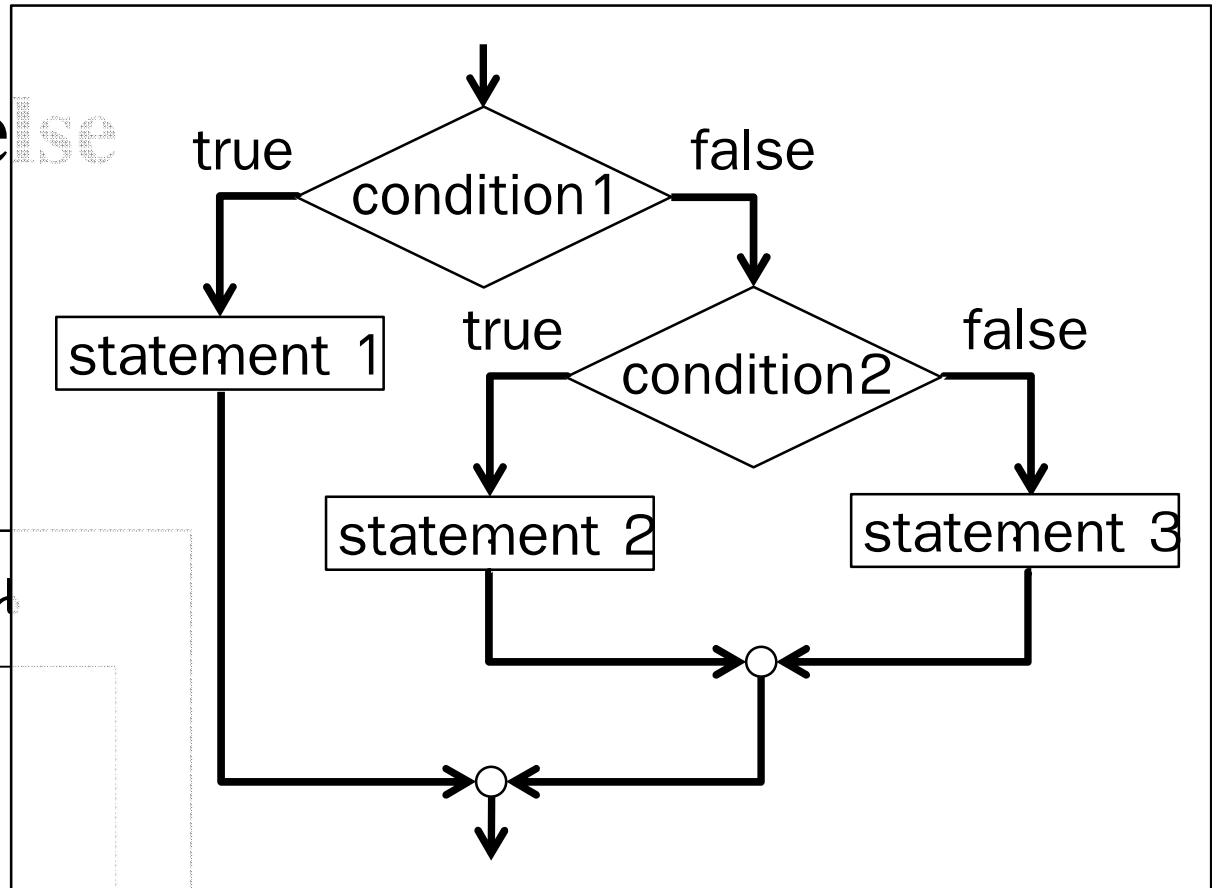
- รูปแบบการใช้งาน

```
if condition1:  
    statement 1  
elif condition2:  
    statement 2  
elif condition3:  
    statement 3  
    :      :      :  
else:  
    statement n
```


if – elif – else statements

- รูปแบบการใช้งาน

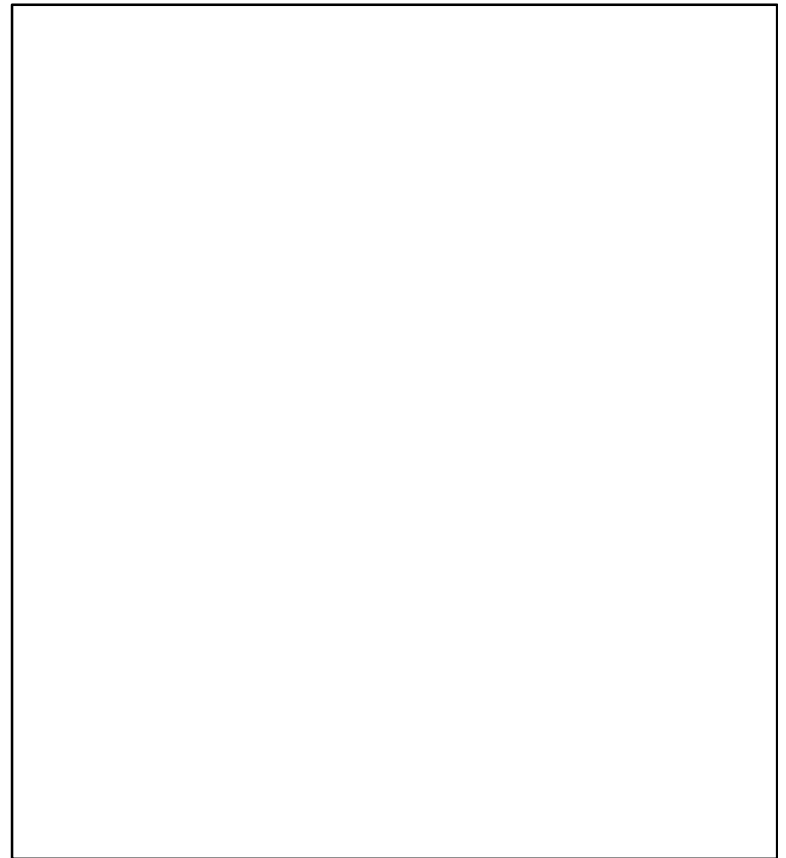
```
if (condition1) :  
    statement 1  
elif (condition2) :  
    statement 2  
else :  
    statement 3
```


มูมนักคิด ตอนที่ 4

- จงเขียนส่วนของโปรแกรมที่หาค่าของฟังก์ชันที่กำหนดให้ต่อไปนี้

$$f(x) = \begin{cases} 2x+10, & x \leq 5 \\ x^2+10, & 5 < x \leq 20 \\ x-10, & 20 < x < 30 \\ 3x, & x \geq 30 \end{cases}$$

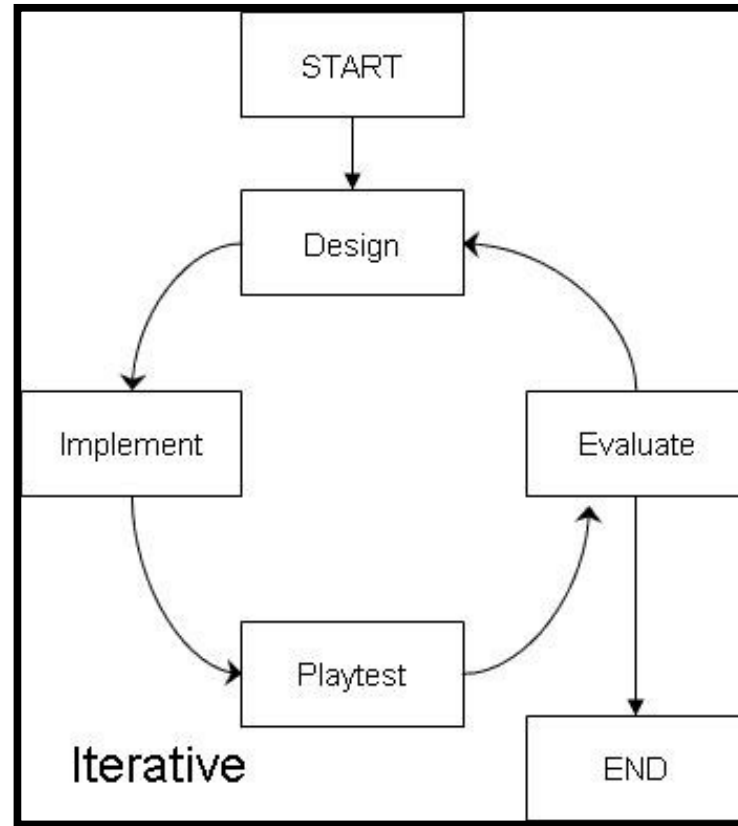
คำสั่งเงื่อนไขแบบซ้อน (nested if)

- เราสามารถเขียนคำสั่ง if ซ้อนอยู่ในคำสั่ง if อีกก็ได้

ตัวอย่างโปรแกรมตรวจสอบเลขบวก เลขลบ หรือศูนย์
แบบใช้ if – elif – else

```
if (n > 0) :  
    print 'It is positive number'  
elif (n < 0):  
    print 'It is negative number'  
else :  
    print 'It is zero number'
```

คำสั่งวนซ้ำ

ที่มาของภาพ <http://gamedesignconcepts.wordpress.com/2009/07/02/level-2-game-design-iteration-and-rapid-prototyping/>

งานซ้ำซ้ำ

- คอมพิวเตอร์สามารถทำงานซ้ำ ๆ กันได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- แต่เราจะเขียนโปรแกรมให้คอมพิวเตอร์ทำงานเช่นนั้นได้อย่างไร?

คำสั่งวนซ้ำ

- โปรแกรมนี้ให้ผลลัพธ์เป็นเช่นไร

```
print('I like Bossanova')  
print('I like Bossanova')  
print('I like Bossanova')  
print('I like Bossanova')  
print('I like Bossanova')  
print('I like Bossanova')  
print('I like Bossanova')  
print('I like Bossanova')
```

จะทำเช่นไรหาก
ต้องการให้โปรแกรม
พิมพ์ข้อความ I like
Bossanova ทั้งหมด
2553 ครั้ง ?

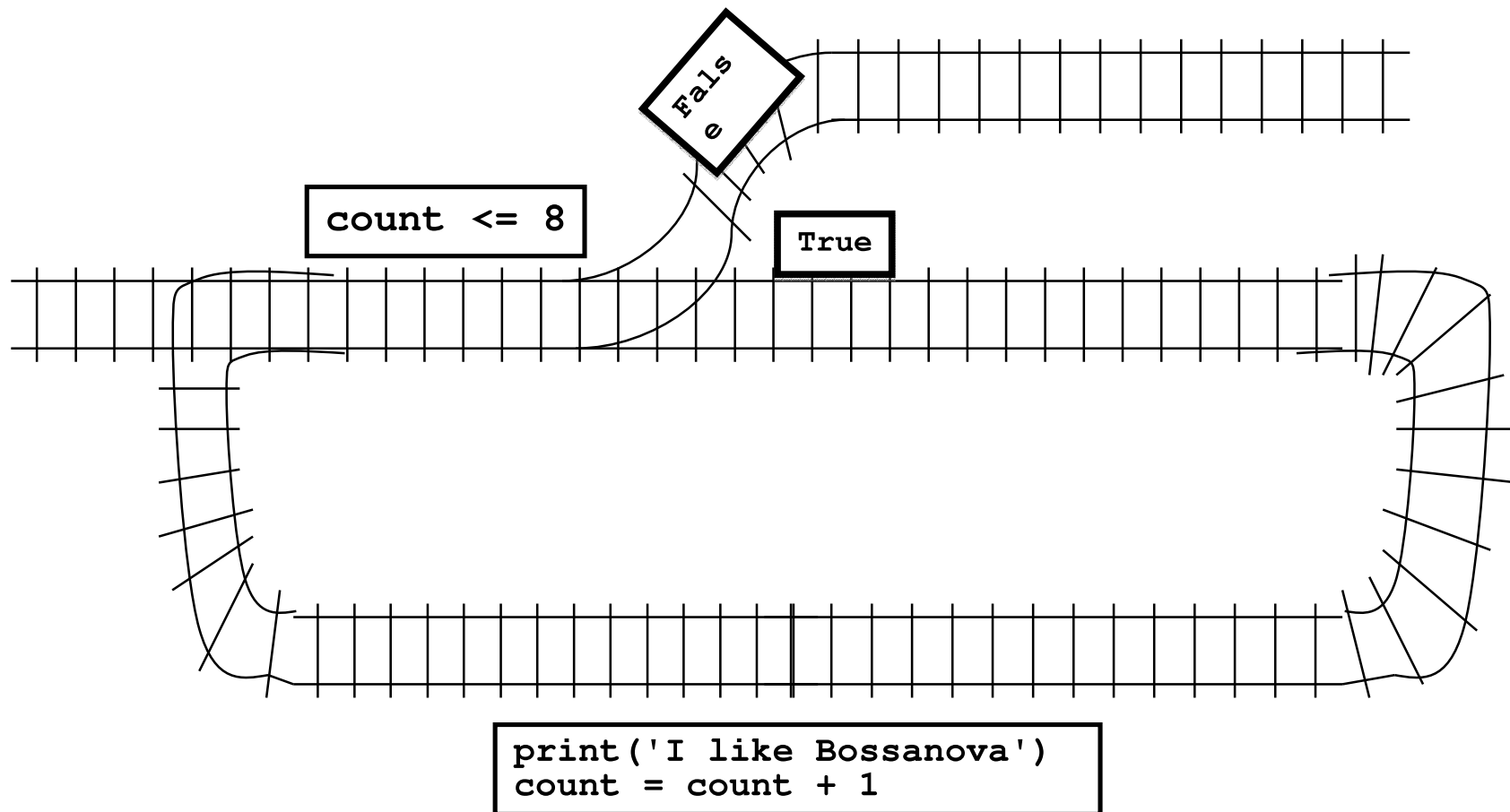
คำสั่งวนซ้ำ

- โปรแกรมเมื่อเปลี่ยนมาใช้คำสั่งวนซ้ำ

```
count = 1
while count <= 8:
    print('I like Bossanova')
    count = count + 1
```

จะทำเช่นไรหาก
ต้องการให้โปรแกรม
พิมพ์ข้อความ I like
Bossanova ทั้งหมด
2553 ครั้ง ?

โปรแกรมทำงานได้อย่างไร?

คำสั่ง while

- โปรแกรมจะพิจารณาเงื่อนไข condition และจะทำคำสั่งในบล็อก วนซ้ำที่เงื่อนไขยังเป็นจริง

- รูปแบบการใช้งาน

while condition:

statement 1

statement 2

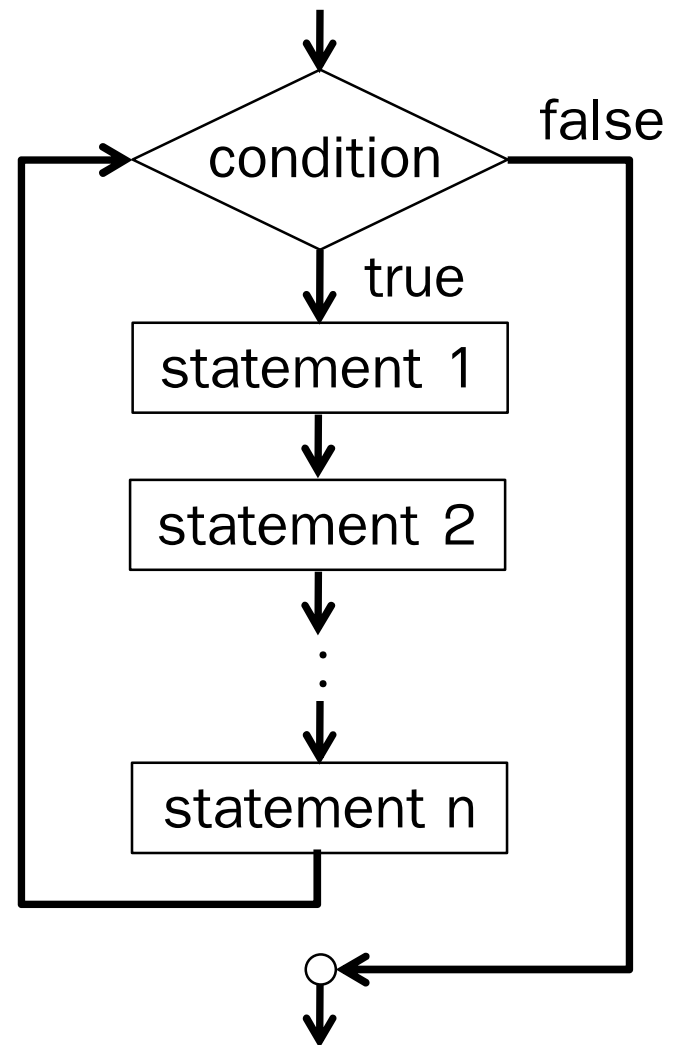
:

statement n

คำสั่ง while

- รูปแบบการใช้งาน

```
while condition:  
    statement 1  
    statement 2  
    :  
    statement n
```


ตัวอย่างคำสั่งวนซ้ำ

- โปรแกรมที่พิมพ์เลขจำนวนเต็มทีละบรรทัดตั้งแต่ 1 ถึง 100

```
n = 1  
while n <= 100:  
    print(n)  
    n = n + 1
```

มุมมองคิด ตอนที่ 5

- จงเขียนส่วนของโปรแกรมที่พิมพ์เลขคู่ที่ลบรทัดตั้งแต่ 100 ถึง 2

มุนนักคิด ตอนที่ 6 (คำใบ้)

- คุณต้องการบวก

- 1,

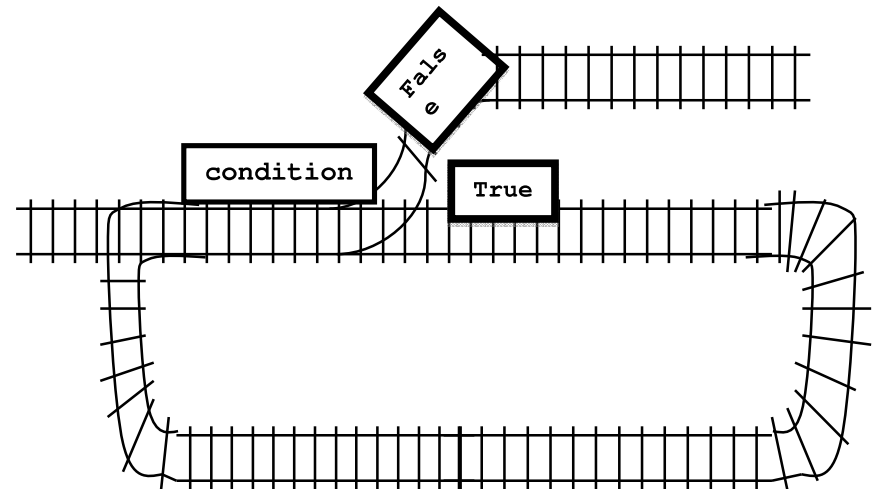
- 2,

- จนถึง n

- ในแต่ละรอบ:

- คุณต้องการเก็บค่าอะไร?

- อะไรคือสิ่งที่เปลี่ยนไปในแต่ละรอบ?

มุมมองนักคิด ตอนที่ 6 (คำใบ้อีก)

- พิจารณาค่า $1, 2, \dots, n$
- เราจะใช้ตัวแปร i เพื่อเก็บค่าเหล่านี้
- เขียนโปรแกรมที่ทำงานแค่เปลี่ยนค่าตัวแปร i ให้มีค่าเป็นไปตามรายการดังกล่าว

```
i = 1  
  
while i <= n :  
    i += 1
```

มุมมองนักคิด 6 (คำใบ้อีกอีกอีก)

- คุณต้องการทำอะไรกับตัวแปร i
 - หาผลรวม
- ดังนั้นเราจำเป็นต้องหาตัวแปรเพื่อเก็บค่านั้น

มุมมองนักคิด 6: โปรแกรม

```
n = int(input())
total = 0
i = 1

while i <= n:
    total = total + i
    i = i + 1

print(total)
```


มูมนักคิด 7: รหัสผ่าน

- เขียนโปรแกรมที่ให้ผู้ใช้งานป้อนรหัสผ่าน จนกระทั่งผู้ใช้งานป้อนรหัสผ่านที่ถูกต้อง
 - ให้ใช้รหัสผ่านเป็น 'happy204111'.

```
Enter password: sad111
Sorry.
Enter password: happy111
Sorry.
Enter password: happy204111
Correct.
```

มูมนักคิด 7: คำใบ้

- ตอบคำถามต่อไปนี้:
 - เงื่อนไขใดที่ทำให้โปรแกรมยังทำงานช้า ๆ อยู่?
 - ในแต่ละรอบคุณต้องการทำอะไร?
 - คุณต้องทำอะไร ก่อนที่จะสามารถตรวจสอบเงื่อนไขในครั้งแรกได้?

มูมนักคิด 7: คำใบ้อีก

```
pwd = input("Enter password: ")  
while _____:  
    print("Sorry.")  
    _____  
print("Correct.")
```

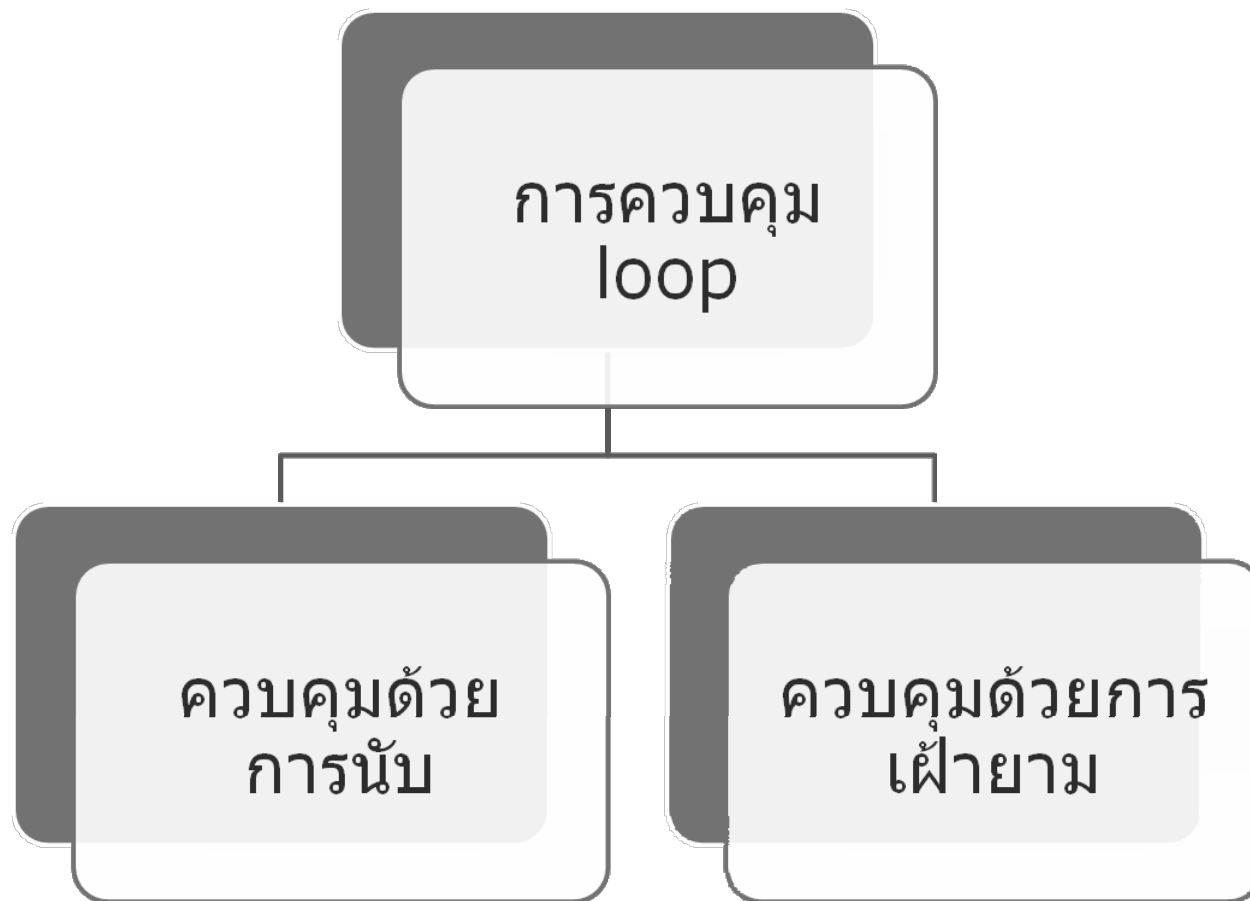
มูมนักคิด 7: เฉลย

```
pwd = input("Enter password: ")  
while pwd != 'happy204111' :  
    print("Sorry.")  
    pwd = input("Enter password: ")  
print("Correct.")
```

การควบคุมการทำซ้ำ

- โดยทั่วไป วิธีการควบคุมการทำซ้ำที่ใช้บ่อย ๆ จะสามารถแบ่งได้เป็นสองประเภท
 - การควบคุมด้วยการนับ
 - การควบคุมโดยการเฝ้ายาม
- **หมายเหตุ** ยังมีวิธีการอื่น ๆ ในการควบคุมการทำซ้ำอีกที่ไม่ได้กล่าวถึงในที่นี้

การควบคุม loop

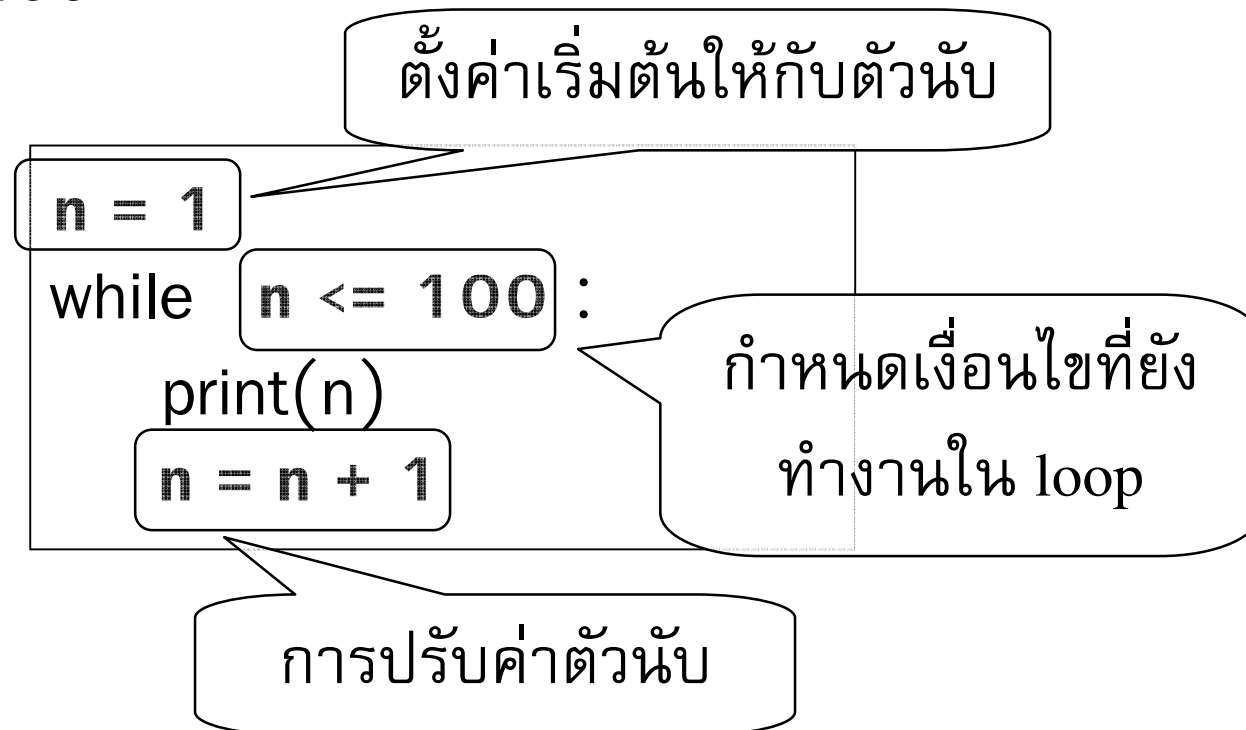

การควบคุม loop ด้วยการนับ

- ใช้วิธีการนับไปเรื่อย ๆ ตราบเท่าที่เงื่อนไขเป็นจริง
- ควรประกอบด้วยสามสิ่งคือ
 - ตั้งค่าเริ่มต้นให้กับตัวนับ
 - กำหนดเงื่อนไขการออกจาก loop
 - การปรับค่าตัวนับ

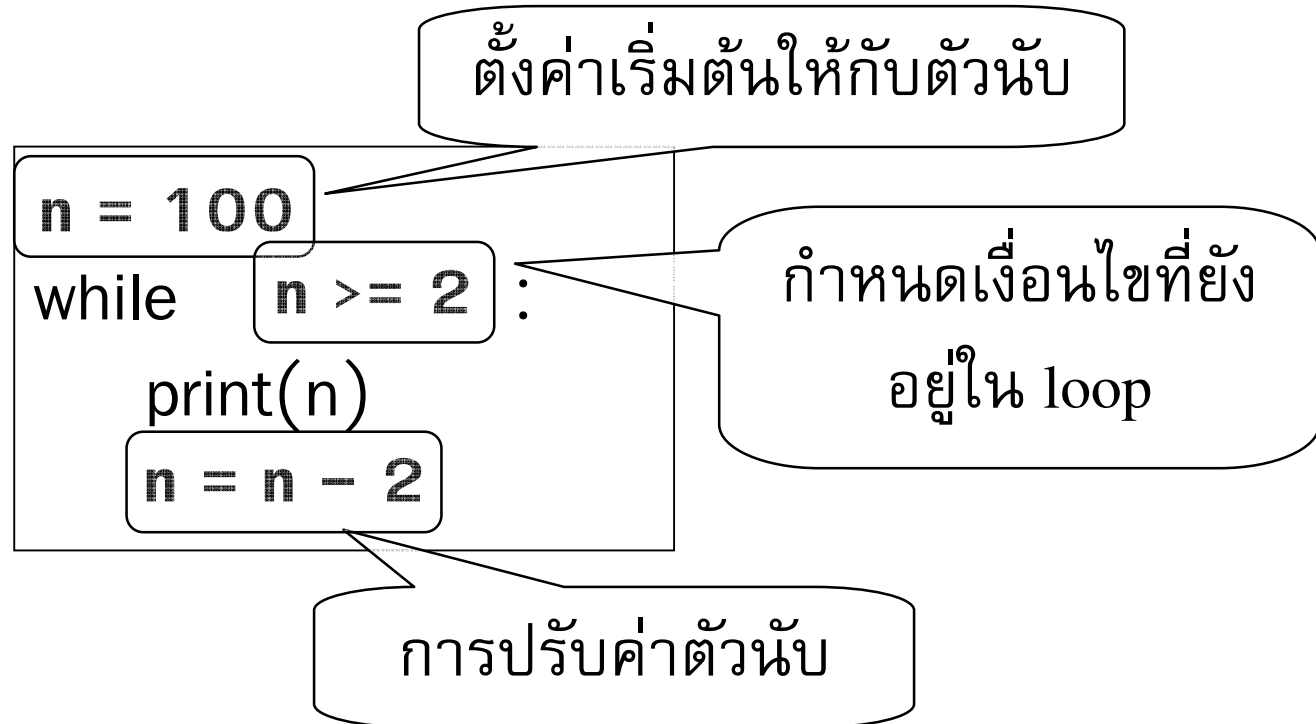
ตัวอย่างคำสั่งวนซ้ำ

- โปรแกรมที่พิมพ์เลขจำนวนเต็มทีละบรรทัดตั้งแต่ 1 ถึง 100

โปรแกรม จากมุมมองนักคิด ตอนที่ 4

- จงเขียนส่วนของโปรแกรมที่พิมพ์เลขคู่ที่ลบรหัดตั้งแต่ 100 ถึง 2

โปรแกรม จากมุมมองนักคิด ตอนที่ 4

- จงเขียนส่วนของโปรแกรมที่พิมพ์เลขคู่ที่ลบรทัดตั้งแต่ 100 ถึง 2

```
n = 100  
while ( n >= 2 ) :  
    print(n)  
    n = n - 2
```

จะเกิดอะไรขึ้นหาก
เปลี่ยนเครื่องหมาย
จาก \geq เป็น \leq

จะเกิดอะไรขึ้นหาก
เปลี่ยนจาก $n = n - 2$
เป็น $n = n + 2$

การควบคุมการทำซ้ำโดยการ ฝ้ายาม

```
pwd = input("Enter password: ")  
while pwd != 'happy204111':  
    print("Sorry.")  
    pwd = input("Enter password: ")  
print("Correct.")
```

พิจารณาโครงสร้างของ
การทำซ้ำนี้ละเอียด

การทำซ้ำนี้รออะไร?

โปรแกรมจะไม่หยุดจนกว่า `pwd == 'happy204111'`

มุมมองนักคิด 9

```
total = 0
n = 0
while n >= 0:
    n = input('Input n : ')
    if n >= 0:
        total = total + n
print('total =", total)
```

โปรแกรมนี้ทำอะไร?

โปรแกรมจะไม่หยุดจนกว่า $n < 0$